

6. сприяння проведенню в країнах зосередження української міграції моніторингових досліджень з метою отримання статистичних даних та інформації про динаміку трудової міграції у відповідній країні [1].

Отже, ситуація з міграцією, що склалася в Україні, є критичною. За кордон від'їжджає найактивніше та освічене населення працездатного та відтворювального віку, тому забезпеченість України трудовими ресурсами зменшується. Для запобігання депопуляції нації необхідне негайне втручання уряду та проведення ним грамотних законодавчих, організаційних і господарських заходів. У сфері соціально-демографічної політики – заходів, спрямованих на створення нових робочих місць з гідною заробітною платою і відповідною соціальною захищеністю. Ці заходи повинні сприяти зменшенню числа населення, що емігрує, і повернути, в першу чергу, українських молодих спеціалістів та досвідчених фахівців різних сфер діяльності, які набули досвіду за кордоном.

Література:

1. Малиновська О.А. Україна, Європа, міграція: міграції населення України в умовах розширення ЄС. – К.: Бланк-Прес, 2008. – 171 с.
2. Статистика з основної діяльності Державної міграційної служба України за 1 квартал 2017 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://dmsu.gov.ua/statistichni-dani/2945-statystyka>
3. Міграція в Україні. Факти і цифри. Статистика МОМ за 2016 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://iom.org.ua/ua/>. - Назва з екрану.
4. Закон України «про зовнішню трудову міграцію» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/761-19>

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПІДЛІТКІВ

Хлівнюк Т.П.

кандидат політичних наук, доцент кафедри соціальних теорій

Петрусенко А.

студент 2(4) курсу напрям підготовки «Соціальна робота»

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

м. Одеса, Україна

Проблема формування соціальної компетентності у підлітків є актуальною темою, яка все більше досліджується та обговорюється в наукових колах в останні десятиліття. Це зумовлено тим, що в сучасних умовах розвитку українського суспільства набуває популярності компетентністний підхід в освіті, реалізація принципів якого є важливою умовою для формування та розвитку соціально активної, відповідальної, всебічно розвиненої особистості. Концепція компетентнісного підходу в освіті спрямована на формування людини, здатної до ціннісно-сміслового світоглядного мислення та адаптованої до динамічних життєвих ситуацій.

Процес формування соціальної компетентності особистості тісно пов'язаний з процесом соціалізації. Якщо розглядати соціальну компетентність як реалізовану можливість особистості в удосконаленні соціопростору в цілому

і себе в цьому просторі зокрема, можна дійти висновку, що виховуюче середовище здатне моделювати соціальну поведінку людини, даючи їй можливість набувати досвіду суб'єктивної самореалізації, розвивати соціальні компетенції. Результатом процесу соціалізації учнів, тобто результатом реальної взаємодії школи і оточуючого середовища стає новий рівень соціальної компетентності підлітка.

Розглядаючи поняття компетентності можна дійти висновку, що це система компетенцій, наявність знань і необхідного досвіду для результативної діяльності в певній сфері. Компетентність людини має визначену структуру, яка включає в себе компоненти, пов'язані зі здібністю особистості вирішувати необхідні проблеми в різноманітних сферах діяльності: самостійно-пізнавальній, громадянсько-суспільній, соціально-трудова, культурно-дозвільній.

Радою Європи було визначено п'ять груп ключових соціальних компетенцій, якими, згідно рішення ЮНЕСКО, має володіти підліток. Саме до першої групи ввійшли соціальні компетенції, володіння якими дозволяє молодій людині брати на себе відповідальність, брати активну участь в формулюванні спільного рішення, вміти врегулювати конфліктні ситуації позитивним шляхом, ефективно допомагати діяльності різних демократичних інститутів.

Специфіка формування соціальної компетентності у підлітків зумовлена також віковими особливостями, адже підлітковий вік, як стверджує Л. Виготський, є особливим періодом у розвитку особистості. Емоційна нестабільність, зумовлена фізіологічними (фізіологічні процеси дорослішання) та соціальними факторами (незадоволення потреб в емоційному благополуччі, пошук власної Я-концепції, прагнення самореалізації), може мати такі наслідки, як конфліктність, агресивність, асоціальна поведінка, девіантність. Соціальна компетентність є результатом соціалізації людини в конкретному віковому періоді. Процес формування соціальної компетентності проходить низку етапів: етап соціальної адаптації; етап соціальної ідентифікації; етап індивідуалізації та персоніфікації.

За визначенням І. Рябухи, соціальна компетентність підлітків – це компетентність дорослішання – «здатність» дитини аналізувати оточення навколо себе, адекватно оцінювати власні можливості й вибудовувати стратегії взаємодії з навколишнім світом [3]. Науковець акцентує увагу на тому, що головними процесами цього віку є самоствердження та самовизначення, провідними завданнями є засвоєння соціальних ролей та статево-рольових стереотипів.

Серед особливостей підліткового віку можна виділити наступні: слабкість волі; диференціації емоцій; неорганізованість; низьку мотивацію; потребу в емоційному благополуччі; приналежність до певної групи; прагнення до самовдосконалення.

У підлітків віком від 10 до 16 років виникає проблема в емоційному благополуччі, що пов'язана з комунікативними вміннями та слугує розвитку здібностей до емпатії, вмінню диференціювати власні емоції та емоції інших людей, самоконтролю та самомотивації. Для підлітка характерна категоричність у висловлюваннях, світ має чорно-білі відтінки, у зв'язку з цим часто виникають конфліктні ситуації з дорослими. Інколи розумні заборони сприймаються як образи та намагання обмежити свободу та самостійність. Серед проблем підліткового віку, пов'язаних з розвитком соціальної компетентності, дослідники виділяють наступні:

1. Економічна залежність дітей від батьків, пізніе дорослішання у зв'язку з завищеними вимогами батьків і суспільства до освіти дітей, та, як результат, обмеження можливостей у соціальній активності та дії.

2. Проблемне сприйняття дорослими факту «дорослішання» дитини, нерозуміння ними проблем підліткового віку, намагання управляти підлітком, нав'язувати власний світогляд, обмежувати в прийнятті рішень.

3. Безсистемність вимог дорослих до підлітків: акцентуація уваги підлітків на їх приналежність до системи дорослих відносин при виконанні підлітками обов'язків; применшення можливостей при реалізації власних потреб та прав.

4. Криза підліткового віку.

5. Відсутність психолого-педагогічної підтримки підлітка у процесі самоідентифікації та співвідношення себе з навколишнім світом.

6. Безконтрольний вплив засобів масової інформації, насадження зразків агресивної соціально не компетентної поведінки при розв'язанні соціальних ситуацій та міжособистісних конфліктів.

7. Прагматизація сучасного суспільства, агресивна спрямованість на досягнення мети будь-якими засобами та шляхами.

8. Обмеження теоретичних та практичних знань підлітків про способи розв'язання конфліктів, що не рідко спричинює моральний та фізичний травматизм (іноді латентний) [1].

Юність – це період, коли підліток усвідомлює себе відповідальним суб'єктом соціального життя, готовим і маючим можливість брати активну участь в трудовому та соціальному житті суспільства, вмючим виражати свою громадянську позицію, розуміючим соціальні ролі чоловіка або жінки, матері або батька, маючим моральне ставлення до кохання, сім'ї, шлюбу – в кінцевому результаті, володіючим соціальним досвідом і реалізуючим себе як особистість. Основна задача підліткових років – знаходження свого місця в житті, суспільстві, вибір професії. Важливою життєвою задачею юнаків та дівчат стає психо-сексуальна орієнтація, підготовка до сімейно-шлюбних відносин, створення сім'ї. На даному етапі завершується дозрівання і формування особистості – пубертатний період, коли найбільш повно проявляється ціннісна орієнтація діяльності підлітка.

Можемо підвести підсумок, що розвиток соціальної компетентності підлітка залежить від створення психолого-педагогічних умов для прояву соціально-комунікативної активності, організації конструктивної суб'єкт-суб'єктної взаємодії між учасниками спілкування, під час якої відбуваються зміни у світогляді, ціннісних орієнтаціях та установках. Цінності та норми суспільства передаються дітям у процесі навчання та виховання, привласнюються, або ігноруються ними. Розвиток соціальної компетентності підлітка залежить від очікування навчального закладу і родини, завдань, поставлених перед ним на різних вікових етапах.

Література:

1. Прашко О.В. Особливості розвитку соціальної компетентності у підлітків / О.В. Прашко // Освіта та розвиток обдарованої особистості № 11 (18) /11/2013. С. 23-27

2. Реан А.А. Психология подростка / А. А.Реан - М.: Олмапресс, 2003.– 432 с.
3. Рябуха І.М. Управління розвитком соціальної компетентності учнів: зміст, структура, модель / І. М. Рябуха: Посібник. - Херсон: Грінь Д.С., 2011. – 96 с.